

Чушак-Голобородько А.М., Онишкевич Х.О. Бюджетное обеспечение социальной сферы в Украине: оценка эффективности и подходы к обоснованию

Проанализированы объемы финансирования социальной сферы в Украине, рассмотрены проблемы финансирования социальной сферы в Украине, приведены направления реформирования структуры социальной сферы. Выявлены и охарактеризованы диспропорции, возникающие между минимальной заработной платой и потребительской корзиной населения.

Ключевые слова: социальная сфера, социальные расходы, социальная защита, социальное обеспечение, бюджетное финансирование, проблемы финансирования.

Chushak-Goloborodko A.M., Onyszkiewicz K.O. Budget provision of social services in Ukraine: evaluation and approaches to ground

Analysis of funding social sector in Ukraine considered the problem of financing social services in Ukraine are directions restructuring of the social sphere. Detected and characterized disparities that arise between the minimum wage and the consumer basket population.

Keywords: social, social spending, social security, social security financing, the financing problems.

УДК 331.556.4(477+100)

Магістр Р.О. Рудзінська;

доц. С.І. Кудин, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

ЗОВНІШНЯ ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПЕРЕДУМОВИ, ЧИННИКИ ТА НАСЛІДКИ

Висвітлено передумови виникнення, чинники та тенденції зовнішньої трудової міграції в Україні, класифіковано позитивні та негативні економічні, соціальні та демографічні наслідки зовнішньої трудової міграції за країнами виїзду і країнами в'їзду працівників.

Ключові слова: зовнішня трудова міграція, трудовий мігрант, чинники зовнішньої трудової міграції, економічні, соціальні та демографічні наслідки зовнішньої трудової міграції.

Постановка проблеми. Проблема трудової міграції на сьогодні в Україні є актуальною, оскільки кількість виїжджаючих за кордон для працевлаштування з кожним роком збільшується, а частина із тих, хто залишив нашу країну, не хочуть повертатися. Унаслідок цього вітчизняний ринок праці втрачає економічно активне населення, кваліфікованих працівників, людей, які можуть підіймати економіку держави. Ланцюгова реакція на трудову міграцію виявляється у погіршенні демографічної ситуації, яка і без того має найкращий стан. Саме тому виникає потреба в дослідженні масштабів, чинників, наслідків та шляхів подолання негативних рис міграційного процесу, який значно впливає на економіку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти трудової міграції досліджували у своїх наукових працях І. Гнибіденко, В. Куценко, Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Осауленко, Т. Петрова, С. Пирожков, О. Позняк, І. Прибиткова, М. Романюк, М. Семикіна, О. Хомра, О. Ярова та ін. Проблема зовнішньої трудової міграції населення України також висвітлено у працях зарубіжних дослідників, таких як С. Годінгс, М. Левін, Н. Поп-

сон, Ж. Сернік, А. Счепанікова, К. Циммер та ін. Однак, незважаючи на проведені дослідження особливостей зовнішньої трудової міграції населення України, зазначена проблема все ще залишається маловивченою та гостро постає перед українським суспільством. Необхідно зазначити, що питання зовнішньої трудової міграції є недостатньо висвітленим у наукових виданнях, тому існує чимало не вирішених проблем.

Мета роботи. Метою дослідження є висвітлення передумов виникнення зовнішньої трудової міграції; визначення показників динаміки та тенденцій зовнішньої трудової міграції населення України. За допомогою наукових досліджень різних науковців є змога виявити позитивні та негативні наслідки зовнішньої трудової міграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно зі ст. 1 Закону України " Про Державну міграційну службу України", трудова міграція визначається як переміщення особи, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою виконання робіт, надання послуг на платній основі чи провадження будь-якого виду підприємницької діяльності, не забороненого законодавством держави працевлаштування й має на це відповідний дозвіл державного органу [1]. Міжнародними трудовими мігрантами стають не лише безробітні, а й частина працюючого населення, для яких рушійним мотивом міграції є пошук вигідніших умов праці та вищої заробітної плати. Національні відмінності в заробітній платі є об'єктивним чинником трудової міграції.

Трудова міграція є важливим аспектом глобалізації, вона створює нові випробування та перспективи для вироблення державами політики щодо управління міграційними потоками. Великомасштабна міграція є потенційно складною для регулювання, але держави, що бажають залишатися конкурентоспроможними, не можуть ігнорувати необхідність змін. Країни удосконалюють як походження, так і призначення для мігрантів, регулюють трудову міграцію з урахуванням інтересів держави, суспільства та мігрантів. Так, 30 травня 2011 р. Указом Президента України було схвалено Концепцію державної міграційної політики, а 12 жовтня 2011 р. Кабінет Міністрів України затвердив План заходів з реалізації цієї Концепції. Однак неповнота та відсутність системного підходу в збиранні статистичної інформації щодо трудової міграції в Україні істотно ускладнюють здійснення ефективної державної політики в цій сфері.

Основним джерелом відомостей про міграцію населення є державна статистика, яка включає облік міграції і матеріали переписів населення; крім того, проводять вибіркові обстеження, мета яких, зазвичай, – вияв причин і мотивів міграції. Проте вони не надають достовірних відомостей про цей процес, тому дуже важко аналізувати реальні розміри і структуру трудової міграції стосовно України. Дійсні розміри міграції можуть удвічі перевищувати офіційні дані [2].

Зовнішня трудова міграція виникає та розвивається разом зі становленням й еволюцією міжнародної міграції капіталу, міжнародної торгівлі. Вона зумовлюється внутрішніми та зовнішніми чинниками економічного розвитку кожної країни, станом міжнародної економіки загалом та економіч-

ними зв'язками між державами. У певні періоди рушійними силами зовнішньої трудової мобільності можуть бути і інші чинники, зокрема: політичні, військові, релігійні, національні, культурні, сімейні тощо.

До основних передумов зовнішньої трудової міграції належать такі: 1) різниця між рівнем економічного розвитку країн; 2) нерівномірність темпів і обсягів нагромадження капіталу на різних ділянках світового господарства; 3) національні відмінності у розмірах заробітної плати; 4) діяльність ТНК і пов'язана з нею міжнародна мобільність капіталу; 5) масове безробіття у слабко розвинених країнах. До цих передумов останнім часом долучилися й інші: політична та економічна кризи; поглиблення регіональної та світової економічної інтеграції; зростання попиту з боку лідерів світової економіки на інтелектуальну робочу силу; стрімкий розвиток сучасних засобів зв'язку, комунікацій та транспорту; інформаційний фактор, а також чинники неекономічного характеру: військові та релігійні конфлікти, розпад федеративних держав, національні, сімейні та етнічні проблеми [3].

Специфічною ознакою зовнішньої трудової міграції населення України є те, що вона починає набувати характеру "безповоротності". Якщо у 90-х роках ХХ ст. більшість громадян України, які виїжджали за кордон на заробітки, сприймали це як тимчасове явище, сподіваючись, що, як тільки економічна ситуація в Україні покращиться, вони повернуться, то тепер значна частина тих, хто виїхав на заробітки, повертатися не збирається. Також загрозливою тенденцією розвитку сучасної трудової міграції є той факт, що батьки, які виїхали та працюють за кордоном досить тривалий час, починають залучати до таких поїздок дітей.

Чинники виникнення зовнішньої трудової міграції можна проаналізувати на основі використання положень теорії "притягання – виштовхування" (theory of pushpull factors). Теорію факторів "притягання – виштовхування" розробив англійський вчений Ернест Равенштайн. На основі даних перепису населення в Англії та Уельсі він сформулював у 1889 р. "Закони міграції населення". Равенштайн зробив висновок, що міграцію населення можна пояснити дією чинників "притягання – виштовхування": несприятливі умови на одній території (жорстке законодавство, надмірні податки і т.ін.) "виштовхують" людей з їх місця проживання, а сприятливі умови, створені на інших територіях, "притягують" їх. Відповідно всі чинники, які обумовлюють міграцію, він поділив на внутрішні (чинники виштовхування) та зовнішні (чинники притягання). Закони міграції, сформульовані Равенштайном, полягали в такому: основною причиною міграції населення є те, що на іншій території кращі економічні умови, ніж на тій, де живе людина; масштаби міграції скорочуються зі збільшенням відстані; міграція частіше відбувається в декілька етапів; міграція населення є двосторонньою; мобільність людей визначається їх особистісними характеристиками (стать, вік, належність до певного соціального класу тощо) [4].

Україна продовжує залишатися країною походження трудових мігрантів як для країн СНД, так і для ЄС. Трудова еміграція стала в нашої державі об'єктивною реальністю, вона неухильно зростає. За деякими даними, трудо-

ву міграцію оцінюють в 1,5 млн осіб, що становить приблизно 5 % населення працездатного віку. А, згідно з даними соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України, на роботу виїжджали хоча б раз закордон близько 10 % дорослого населення України. Міграція населення є одним із індикаторів кризового стану економіки. Українці намагаються знайти можливості покращити своє матеріальне становище, а, як свідчить статистика, різниця в доходах мігрантів і не емігрантів є істотною – середня заробітна плата мігрантів за кордоном утричі вища ніж в Україні [5].

Сальдо міграції з початку 2012 р. становить 14065 осіб проти 7025 осіб у минулому році. Переважно міграційна активність залишилась у прикордонних, зокрема з Росією регіонах. Як бачимо, активність міграційних процесів збільшилася порівняно з попереднім роком (табл. 1) [6].

Табл. 1. Зовнішня міграція населення України у 2011– 2012 рр.

Рік	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Сальдо міграції
2011	208811	201786	7025
2012	218799	204731	14068

Серед вибулих з України 43,4 % виїхали до країн СНД і 56,6 % – до інших країн. Найчастіше наші земляки такі вибирають країни з високим рівнем життя. Велику кількість українців зосереджено в країнах з найбільшим валовим внутрішнім продуктом на душу населення, скоригованого відповідно до паритету купівельної спроможності. Як свідчать статистичні дані МВФ, із 2002 р. по 2012 р. ВВП на душу населення зріс з 4002 дол. до 7598 дол., але навіть з таким зростанням Україні не вдається ввійти в сотню всіх країн світу. Отже, до списку країн, до яких емігрують українці потрапили: Італія – кількість громадян України, які проживають офіційно – 208796, відповідно ВВП на душу населення там \$32596; друге місце посідає Німеччина – 159308, ВВП на душу населення – \$39414; третє місце Росія – 126374 українців, \$21358; четверте місце Чехія – 116371 українців, \$25949; п'яте місце Ізраїль – 97617 українців, \$28007; шосте місце Іспанія – 77217 наших земляків, \$32701; сьоме місце США – 59917 українців, \$48442; восьме місце Греція – 50081 українців, \$26892; дев'яте місце Португалія – 48022 українців, ВВП на душу населення \$25444; десяте місце Канада – 43000 українців, \$40541 [7].

Такий значний розрив у показниках ВВП на душу населення між Україною та іншими країнами Європи й світу є одним з об'єктивних чинників, який поряд з іншими впливає на міграційні процеси. Розглянемо наступний чинник. Це різниця в середньому розмірі оплати праці в різних країнах світу. Характерними особливостями розвитку ринку праці в Україні на сучасному етапі залишаються: низький рівень заробітної плати в державному секторі економіки, обмежені можливості отримати досить високооплачувану роботу, поширення безробіття, низька ефективність заходів державної політики щодо підтримки самозайнятості та малого підприємництва [4].

Мінімальна заробітна плата з 1 квітня 2012 р. встановлена у розмірі 1094 грн., що становила 37,2 % середньої заробітної плати за квітень (2942 грн.), та у доларовому еквіваленті дає змогу витратити в середньому у квітні на одну особу майже \$4,5 на добу, що дещо більше від міжнародного

критерію бідності (\$2 США або \$4,3 США за паритетом купівельної спроможності на добу). Порівняємо рівень мінімальної заробітної плати в деяких країнах Європи (табл. 2) [6].

Табл. 2. Мінімальна ЗП в деяких країнах Європи на 1.12.2012

Країна	Мін ЗП (Євро)	Країна	Мін ЗП (Євро)	Країна	Мін ЗП (Євро)	Країна	Мін ЗП (Євро)
Люксембург	1801	Франція	1398	Португалія	485	РФ	113
Ірландія	1499	Австрія	1000	Естонія	290	Україна	95
Бельгія	1499	Греція	751	Румунія	160	Білорусь	90
Нідерланди	1447	Іспанія	642	Болгарія	150	Молдова	72

Наведені дані свідчать про те, що Україна за розміром мінімальної зарплати значно програє державам Європи. Як бачимо, у таких країнах, куди спрямувались основні потоки мігрантів з України: Греція, Іспанія, Португалія, Росія – мінімальна заробітна плата значно вища. За іншими джерелами інформації рівень української мінімальної зарплати демонструє все більшу відповідність африканським стандартам. В абсолютних розмірах українська "мінімалка" менша, ніж в таких країнах африканського континенту, як Алжир, Габон, Ботсвана, Кабо-Верде тощо [6]. За кордоном трудовий мігрант отримує набагато менше за свою працю, аніж громадянин відповідної країни тієї ж кваліфікації, і ще менше, якщо він працює нелегально. Проте ця сума все одно значно перевищуватиме ту, яку громадянин отримував би, працюючи в Україні.

Ще одним чинником, який значно впливає на збільшення кількості зовнішніх трудових мігрантів в Україні, є бідність і високий рівень безробіття, що особливо підвищився з поглибленням світової фінансово-економічної кризи. За інформацією українського відділення ООН, за межею прожиткового мінімуму (тотальної бідності) в Україні проживає 15,2 % населення. При цьому в період з 2010 по 2011 р. рівень абсолютної бідності скоротився на 3,3 % [8]. Кількість безробітних у віці 15-70 років у I півріччі 2012 р., порівняно з I півріччям 2011 р., зменшилася на 100,2 тис. осіб або на 5,5 % та становила 1,7 млн осіб. Серед безробітних дві третини становили мешканці міських поселень (1,2 млн осіб), решту – сільські жителі. Статистичні дані доводять, що найбільший відтік мігрантів відбувається саме з тих областей України, у яких зареєстровано найвищі рівні безробіття, а саме з Дніпропетровської й Донецької областей, де рівень безробіття, відповідно, 112,4 і 181,2 тис. осіб [9].

Причиною трудової міграції населення України в інші країни є також:

- нестабільність економічної ситуації;
- політична нестабільність та напруженість у країні;
- зневіра в можливість влаштувати власне майбутнє й майбутнє дітей у своїй країні;
- відсутність можливості реалізувати свої права, свій потенціал збільшує відтік інтелектуальної та висококваліфікованої частини працездатного населення.

Трудова міграція веде й до загострення багатьох соціальних проблем, зокрема:

- негативні демографічні наслідки, що призводить до зменшення народжуваності, старіння нації;

- руйнація сімейних відносин;
- проблема соціального сирітства, коли один чи обоє батьків дитини знаходяться на заробітках, а вихованням займаються родичі, а інколи виникає потреба й державної опіки.

Водночас українські трудові мігранти є важливим джерелом надходжень коштів з-за кордону до України. Їхні грошові перекази майже дорівнюють обсягу прямих іноземних інвестицій до України та у 8 разів більші за зовнішню допомогу розвитку для України [5]. Існують також чинники гуманітарного, культурного, екологічного, психологічного, правового та політичного порядку. До політичних можна віднести: ступінь розвитку демократії в країні, стабільність політичної системи, поширеність корупції тощо; до екологічних – несприятлива екологічна ситуація, наявність доступу до чистої питної води та якісних продуктів.

Варто також відзначити високий рівень корумпованості українського суспільства. За підрахунками Heritage Foundation, Україна в 2012 р. посідає 144-е місце зі 176-ти країн, охоплених дослідженням, набравши при цьому 26 балів зі 100 можливих... Будь-який результат, менший за 30 балів, на погляд Transparency International, вважають "ганьбою для нації". Загалом, за індексом економічної свободи, який, окрім свободи від корупції, включає в себе ще цілу низку інших свобод (свободу ведення бізнесу, свободу торгівлі, фінансову, монетарну, інвестиційну, фінансову свободу тощо), Україна посідає 161 місце, цей показник у нашій державі становить 46,3 бали зі 100, що також слугує вагомим чинником "виштовхування" українських громадян за кордон [10].

Щодо наслідків зовнішньої трудової міграції, то їх не можна розглядати з погляду лише однієї країни, оскільки сама по собі вона є формою взаємодії принаймні двох країн. На основі аналізу наукових досліджень можна скласти класифікацію наслідків зовнішньої трудової міграції для країн-донорів робочої сили та для країн-реципієнтів.

Економічні наслідки трудової міграції

Країна виїзду трудових мігрантів

Позитивні:

- скорочення дефіциту платіжного балансу за рахунок грошових переказів від мігрантів з-за кордону;
- збільшення можливості впровадження працеощадних технологій без негативних наслідків для ринку праці;
- стимулювання росту деяких галузей промисловості (здебільшого тих, що виробляють товари повсякденного попиту) і будівництво;
- збільшення вливань до бюджету за посередницькі послуги в працевлаштуванні за кордоном;
- створення умов для розвитку малого бізнесу.

Негативні:

- посилення залежності від іноземного попиту не лише на товари, але і на робочу силу;
- відбувається переорієнтація капітальних вкладень з освоєння виробничих ресурсів на вживання;

- зростання інфляції, неприродне зміцнення національної валюти за рахунок зовнішніх чинників (трансфертів із-за кордону);
- посилення навантаження на соціальний фонд внаслідок відтоку працездатного населення;
- посилення відтоку капіталів з країни;
- унаслідок "витоку мізків" гальмується розвиток науки, промисловості;
- зростають ціни на житло за рахунок збільшення попиту;
- перехід до економічно-пасивного населення частини осіб, які нагромадили необхідні для життя кошти шляхом трудових міграцій.

Країна в'їзду трудових мігрантів

Позитивні:

- стимулювання росту виробництва і додаткової зайнятості шляхом створення додаткового попиту на товари та послуги;
- унаслідок "притоку мізків" економія витрат на освіту та наукову діяльність;
- полегшується можливість регіональних зрушень в економіці за рахунок розселення мігрантів у потрібних регіонах;
- зниження вартості робочої сили та пов'язані з цим загальні витрати;
- гальмування зростання цін завдяки схильності іноземних працівників до заощадження коштів;
- трудові мігранти є певним амортизатором у випадку кризи та безробіття;
- збільшення збирання податків від заробітної плати мігрантів і надходження до соціальних фондів;
- збільшення платежів за користування мігрантами житлом і комунальними послугами;
- зменшення витрат на виплату пенсій та на реалізацію різного роду соціальних програм;
- економія витрат на освіту та професійну підготовку;
- підвищення конкурентоспроможності товарів, які виробляються країною, що пов'язано з більш низькою ціною іноземної робочої сили.

Негативні:

- скорочення рівня заробітної плати за рахунок збільшення пропозиції праці;
- трудові мігранти займають робочі місця корінного населення;
- збільшення витрат на соціальну допомогу безробітним мігрантам;
- блокування можливості впровадження працеощадних технологій.

Соціальні наслідки трудової міграції

Країна виїзду трудових мігрантів

Позитивні:

- підвищення кваліфікації;
- скорочення бідності та розриву в доходах населення;
- деяка частка коштів, нагромаджених трудовими мігрантами, витрачається на освіту;
- покращення житлових умов населення;
- створення нових робочих місць за рахунок розвитку підприємницької діяльності;
- засвоєння ринкової свідомості, цінностей та норм цивілізованого суспільства;
- набуття знань, навичок, досвіду, знайомство з іншими культурами.

Негативні:

- втрата кваліфікованих працівників;
- відбувається декваліфікація працівника в деяких професіях (у разі невідповідності роду діяльності);
- проблема адаптації трудового мігранта після повернення до нових для нього умов;
- загроза нівелювання соціальної значимості зайнятості в Україні;
- формування звички до способу життя трудового мігранта.

Країна в'їзду трудових мігрантів

Позитивні:

- зайнятість мігрантів у "непрестижних" сферах сприяє вертикальній мобільності місцевих працівників;
- зайнятість мігрантів у домашньому господарстві сприяє зайнятості жінок;
- підвищення якості робочої сили шляхом відбору молодих і кваліфікованих працівників;
- підвищення зайнятості в малому бізнесі та підприємництві.

Негативні:

- ускладнення ситуації на внутрішньому ринку праці (в окремих регіонах);
- зростання бідності (внаслідок втрати роботи).

Демографічні наслідки трудової міграції

Країна виїзду трудових мігрантів

Позитивні:

- виїзд населення з країн з високими темпами зростання населення скорочує народжуваність і частково стабілізує чисельність населення.

Негативні:

- скорочення чисельності населення, посилення депопуляції;
- деформування статевовікової структури населення;
- зниження кількості укладання шлюбів, збільшення вірогідності розлучень, зниження вірогідності народження дітей внаслідок виїзду жінок дітородного віку;
- збільшення кількості дітей, які зростають без батьків;
- погіршення або втрата здоров'я внаслідок шкідливих умов праці, ненормованого робочого дня, несвоєчасного лікування.

Країна в'їзду трудових мігрантів

Позитивні:

- збільшення (або компенсація) чисельності населення;
- омолодження вікової структури населення;
- підвищення кількості шлюбів;
- можливість заселення мігрантами недостатньо заселених регіонів.

Негативні:

- надмірна концентрація населення у великих містах;
- зростання вірогідності фіктивних шлюбів з метою в'їзду та перебування в країні;
- поширення деяких видів захворювань [4].

Висновки. Передусім варто зазначити, що міграційні рухи є так звані "індикатором" реакції населення на зміни в економічному, політичному, соціальному житті будь-якого суспільства. Розмір, напрямки та масштаби таких процесів певної мірою свідчать про стабільність або, навпаки, про нестабільність суспільного розвитку. Процес трудової міграції в Україні має тенденцію до зростання. Саме тому необхідно для більш ефективного використання трудових ресурсів варто запровадити систему моніторингу міграційних потоків населення й удосконалити законодавче забезпечення тощо, оскільки просто зупинити трудову міграцію неможливо, то варто використовувати її позитивні наслідки та намагатися зменшити негативні.

Література

1. Проект ЗУ "Про Державну міграційну службу" від 06.09.2011. – 3692-В.
2. Кравченко В.Г. Тенденції трудової міграції в Україні / В.Г. Кравченко // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 125-129. – С. 126.
3. Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція : навч. посібн. / О.Г. Пуригіна, С.Е. Сардак. – К. : Вид. центр "Академія", 2007. – 432 с.
4. Федосова В.І. Передумови, чинники та наслідки зовнішньої трудової міграції в Україні // Збірник наукових праць ЛНТУ. – Ч. 2. – Луцьк : Вид-во ЛНТУ, 2010. – Вип. 7 (28).
5. Україна 2020: демографічні та міграційні виміри безпеки. Аналітична записка / Український ін-т публічної політики. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://old.uipp.org.ua/index.php?page=publications&id=41>
6. Моніторинг ситуації у соціальній сфері України за червень 2012 року / Центр перспективних соціальних досліджень. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=206:-2012-&catid=17:2010-06-44-31&Itemid=24
7. Топ-10 країн, куди емігрують українці. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://scandalissimo.kiev.ua/top-10-kraj-in-kudy-emihruyut-ukrajintsi.htm>
8. Протягом останнього року рівень абсолютної бідності.... [Електронний ресурс]. – Доступний з http://fpsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=8732%3A-----33-&catid=71%3A2009-08-01-15-59-55&Itemid=37&lang=uk
9. Держком. статистики України. Статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ukrstat.gov.ua/>
10. Україна в рейтингу економічної свободи Heritage Foundation.... [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://rbcs.ua/ukr/top/show/ukraina-v-reytinge-ekonomicheskoy-svobody-heritage-foundation-zanyala-10012013094000>.

Рудзинская Р.О., Кудын С.И. Внешняя трудовая миграция в современном украинском обществе: предпосылки, факторы и последствия

Отражены предпосылки возникновения, факторы и тенденции внешней трудовой миграции в Украине, классифицированы позитивные и негативные экономические, социальные и демографические последствия внешней трудовой миграции по странам выезда и странами въезда работников.

Ключевые слова: внешняя трудовая миграция, трудовой мигрант, факторы внешней трудовой миграции, экономические, социальные и демографические последствия внешней трудовой миграции.

Rudzinska R.O., Kudyn S.I. External labor migration in contemporary Ukrainian society: pre-conditions, factors and consequences

In the article pre-conditions of origin, factors and tendencies of external labour migration, are reflected in Ukraine, the positive and negative economic, social and demographic consequences of external labour migration are classified after countries – importers and by the countries – exporters of workers.

Keywords: external labour migration, factors of external labour migration, economic, social and demographic consequences of external labour migration.

УДК 659.1.005

Ст. викл. П.П. Остапишин – Львівська філія
Київського національного університету культури і мистецтв

СУБ'ЄКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У ГАЛУЗІ РЕКЛАМИ

Розглянуто проблему відсутності чіткої регламентації повноважень органів державної влади у системі забезпечення безпеки інформаційних відносин у галузі реклами. Запропоновано організаційну модель безпеки інформаційних відносин у галузі реклами як структуру системи адміністративного забезпечення безпеки інформаційних відносин, що відображає організаційні взаємовідносини між її елементами.

Ключові слова: інформаційні відносини, реклама, державні органи влади, телебачення, радіо, громадськість.

Суб'єктом права виступає фізична або юридична особа, яка є учасником національних чи міжнародних правовідносин [4, с. 680]. Суб'єкт управління – це певна фізична або юридична особа, наділена певними управлінськими функціями щодо предмета управління. У нашому випадку, суб'єктом забезпечення безпеки інформаційних відносин у галузі реклами виступає держава Україна, яка через діяльність своїх органів виконавчої влади зобов'язана, відповідно до Конституції України, забезпечувати національну безпеку у всіх напрямках, зокрема й інформаційному.

Організація (від франц. *organisation* – впорядкування, від лат. *organum* – інструмент, знаряддя) [4, с. 294]:

- 1) властивість будь-якого матеріального об'єкта, що виявляється у впорядкованості структури, внутрішньої будови. Організація означає сукупність пов'язаних між собою складових частин (елементів) відповідного об'єкта, а також зв'язків (взаємовідносин) між ними та іншими об'єктами, внаслідок чого утворюється певне зовнішнє органічне середовище;
- 2) соціальна функція суспільства, завдяки якій створюються виробничо-економічні та інші системи, встановлюється динамічна рівновага між їх елементами, забезпечується сталість і водночас розвиток різних суспільних структур. Функціональні характеристики організації полягають у змінах у системі під впливом зовнішніх і внутрішніх умов на основі вдосконалення її параметрів;
- 3) одна з універсальних функцій соціального (зокрема й державного) управління. У такому розумінні організація означає складову змісту управління діяльності щодо впорядкування певних суспільних відносин (об'єктів управління), раціональної побудови органів (апарату) управління (суб'єктів управління), а також системи управління загалом як сукупності відповідних управлінських елементів, що перебувають у відношеннях та зв'язках між собою і утворюють органічну цілісність, єдність.

Відповідно до ч. 3 ст. 6 Закону України "Про інформацію", "державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції" Організаційна модель безпеки інформаційних відносин у галузі реклами – це структура системи адміністративного забезпечення безпеки інформаційних відносин, що відображає організаційні взаємовідносини між їх елементами.

Суб'єктами забезпечення безпеки інформаційних відносин у галузі реклами є [3, ст. 4]: Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України.